

współzawodnictwo
drużyn
grunwaldzkich
2025–2026

ZASADY ZDOBYWANIA TYTUŁU I ODZNAKI GRUNWALDZKIEJ

Wykonywanie zadań programowych: Jednostka zdobywa Tytuł i Odznakę Grunwaldzką poprzez realizację zadań zamieszczonych w propozycji programowej Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich na dany rok harcerski. Zadania te powinny stanowić podstawę rocznego planu pracy jednostki i mogą być łączone z innymi programami np. hufców, chorągwi. Ważne jest, aby w trakcie realizacji zadań stosować metodykę odpowiednią do wieku dzieci i młodzieży, używając instrumentów metodycznych takich jak sprawności, stopnie, gwiazdki, tropy i wyzwania. Można je również łączyć z realizacją prób na stopnie harcerskie i instruktorskie.

Warunki uczestnictwa:

- O Tytuł i Odznakę Grunwaldzką mogą ubiegać się jednostki, które zgłoszą się do współzawodnictwa.
- Drużyny próbne mogą brać udział we współzawodnictwie, ale Tytuł Drużyny Grunwaldzkiej otrzymają tylko wtedy, gdy do 5 maja odpowiedni komendant wyda rozkaz o zakończeniu okresu próbnego.
- Jednostki, takie jak kręgi instruktorskie, szczepy, związki drużyn, hufce mogą ubiegać się o Tytuł i Odznakę Grunwaldzką, jeśli spełnią odpowiednie warunki:
  - kręgi instruktorskie – jeśli swoim działaniem upowszechniają w wymiernym zakresie problematykę grunwaldzką w środowisku działania oraz współuczestniczą w organizacji Zlotu Grunwaldzkiego;
  - szczepy, związki drużyn, hufce – jeśli wszystkie jednostki organizacyjne wchodzące w ich skład zdobyły Tytuł i Odznakę Grunwaldzką.

Zadanie na rzecz Zlotu Grunwaldzkiego: Każda jednostka zobowiązana jest wykonać zadanie na rzecz Zlotu również w sytuacji, kiedy nie może w danym roku w Zlocie uczestniczyć. Wykonuje wtedy zadanie alternatywne uzgodnione z Komendą Zlotu lub Przedstawicielem WDG.

Obowiązek uczestnictwa w Sejmiku: Warunkiem przyznania jednostce Tytułu jest także udział w Sejmiku Zimowym lub Letnim Wspólnoty poprzez swojego przedstawiciela (drużynowego lub przybocznego). Dotyczy to jednostek, które po raz pierwszy starają się o Tytuł, jak i tych zdobywających go po raz kolejny.

Kronika realizacji zadań: Po zakończeniu realizacji zadań, jednostka przygotowuje kronikę, którą wraz z opisem wykonanych zadań oraz meldunkiem przesyła do 5 maja na adres e-mail: kronika.wdg@zhp.pl

W kronice należy umieścić także opis zadania na rzecz Zlotu.

Rada Wspólnoty opiniuje wykonanie zadań i kieruje wnioskiem do Naczelnika ZHP o nadanie Tytułu i Odznaki.

Nadanie Tytułu i Odznaki: Naczelnik ZHP przyznaje Tytuł i Odznakę rozkazem. Podczas uroczystego apelu na Wzgórzu Pomnikowym wręczane są metalowe Odznaki, nabijane na drzewce proporców. Od tego momentu drużyna staje się członkiem Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich, może dodać określenie „Grunwaldzka” do swojej nazwy oraz nosić wyróżniki i plakietki Wspólnoty.

Wyróżnienia: Jednostki, których kroniki zostaną najwyżej ocenione, otrzymują Buzdygan Wspólnoty, który daje im prawo otwarcia Sejmiku Zimowego i Wielkiego Sejmiku Letniego Wspólnoty.

Zgłoszenie do współzawodnictwa: Zgłoszenia do współzawodnictwa należy dokonać do 31 października, korzystając z formularza dostępnego na stronie WDG i Facebooku.

Zadania są podzielone na dwie grupy:

- dla jednostek przystępujących do współzawodnictwa po raz pierwszy;
- dla jednostek przystępujących do współzawodnictwa po raz kolejny.

Zadania dla nowych jednostek koncentrują się na poznaniu tradycji grunwaldzkich, natomiast dla bardziej doświadczonych – na poznaniu i ochronie dziedzictwa narodowego.

DRUŻYNA ZDOBYWAJĄCA TYTUŁ po RAZ pierwszy

ZADANIE 1: Turniej Grunwaldzki

Cel: Poszerzenie wiedzy o Grunwaldzie i tradycjach rycerskich.

Opis zadania:

Zorganizowanie w środowisku (między zastępami, drużynami, dziećmi i młodzieżą ze szkoły, w miejscu zamieszkania) Turnieju Grunwaldzkiego.

Formuła Turnieju dowolna, powinien on jednak obejmować m.in. konkurs wiedzy historycznej, turniej rycerski, sprawnościowy, konkursy artystyczne.

Proponowane formy realizacji zadania to m.in. turniej gier i zabaw, zabawa tematyczna, impreza fabularna, gra fabularna.

W ramach zadania można również wykonać stroje, które przydadzą się podczas Złotu.

Gdy turniej organizowany jest dla większej ilości uczestników np. dla zaprzyjaźnionej drużyny, można również połączyć go z jarmarkiem i pokazem średniowiecznego rzemiosła.

Sprawności:

Zuchy: mistrzyni/mistrz gier i zabaw, łamięłkwa, lekkoatleta, konny rekonstruktor historyczny/konna rekonstruktor historyczna, mistrz/mistrzyni igły

Harcerze: gimnastyk/gimnastyczka

Tropy:

Zuchy: rycerze

Harcerze/Harcerze starsi/Wędownicy: tropiciele historii

ZADANIE 2: Grunwaldzki Zwiad

Cel: Poszerzenie wiedzy o Grunwaldzie, poznanie najbliższego otoczenia w połączeniu z odnajdywaniem związków pomiędzy Grunwaldem, a własnym regionem i środowiskiem działania.

Podjęcie służby na rzecz środowiska lokalnego.

Opis zadania:

Przeprowadzenie zwiadu w poszukiwaniu symboli związanych ze zwycięstwem grunwaldzkim: nazw ulic, placów, tablic, pomników, instytucji oraz jednostek organizacji społecznych. W ramach zadania można zorganizować wycieczkę do muzeum, placówki naukowej, uczelni, biblioteki lub obiektu zabytkowego w połączeniu ze zwiadem na temat związków tych instytucji lub obiektów z wiedzą lub z pamięcią o zwycięstwie grunwaldzkim. Dodatkowo można otoczyć opieką przynajmniej jeden z zapomnianych obiektów, zwrócić uwagę społeczności lokalnej na symbol grunwaldzki. Jeżeli w wyniku realizowania zadania zostanie sporządzona np. kronika, mapa to oprócz przesłania jej jako raportu z wykonanego zadania, można ją pokazać w szczepie, hufcu lub środowisku.

Sprawności:

Zuchy: przewodnik/przewodniczka po..., kronikarz/kronikarka

Harcerze: harcownik/harcowniczka, historyk/historyczka, kartograf/kartografka, łazik, przewodnik/przewodniczka

Tropy:

Zuchy: znawcy/znawczynie regionu

Harcerze/Harcerze starsi/Wędownicy: tropiciele historii, lokalny przewodnik po Małej Ojczyźnie

ZADANIE 3: Jak na Zawiszy

Cel: Praca nad sobą, zwalczanie wad, wzmocnienie mocnych stron, integracja zespołu harcerskiego, budowanie autorytetów i systemu wartości; poznanie postaci Zawiszy Czarnego i powodów, dla których jest tak ważny dla Związku i Wspólnoty.

Opis zadania: Zebranie jak największej ilości informacji na temat rycerza Zawiszy Czarnego i jego rodu. Zorganizowanie zbiórki, zajęć, kominka itp., podczas których dla wszystkich stanie się zrozumiałe, dlaczego dla harcerzy Zawisza Czarny jest niedoścignionym wzorem cnót i prawości. Następnie można wspólnie opracować listę pozytywnych cech osobowych i słabości, nad którymi każdy powinien pracować. Zadanie może zostać zrealizowane w formie: zbiórki, harcerskiej gry fabularnej, kominka, wieczornicy, biwaku, warsztatów z psychologiem, warsztatów asertywności, warsztatów komunikacji, formy teatralnej, zajęć plastycznych lub artystycznych.

Sprawności:

Zuchy: kronikarz/kronikarka

Harcerze: badacz/badaczka, dziennikarz/dziennikarka, gawędziarz/gawędziarka, kronikarz/kronikarka

Tropy:

Zuchy: rycerze, detektywi

Harcerze/Harcerze starsi/Wędrownicy: harcerska redakcja, każdy inny a jednak taki sam

Wyzwania: Harcerze/Harcerze starsi/Wędrownicy

ZADANIE 4: Zadanie na rzecz Złotu Grunwaldzkiego

Cel: włączenie się drużyny w organizację Złotu Grunwaldzkiego.

Opis zadania oraz propozycje jego wykonania: Zadanie polega na wykonaniu określonej pracy na rzecz Złotu.

Może ono dotyczyć: wystroju terenu Złotu - po wcześniejszym uzgodnieniu z plastykiem Złotu, pomocy przy organizacji Złotu (udział w służbach złotych, recepcji, GrunInfo, kwaterce), przeprowadzenia zajęć programowych na Zlocie (zorganizowanie zajęć wg założeń programu Złotu, np.: zorganizowanie Ognioobrania, punktów aktywności, gier i zabaw sportowych, wieczornicy, ogniska, zajęć integracyjnych - po wcześniejszym ustaleniu z programowcem Złotu).

WAŻNE!

Pamiętajcie, że podczas przygotowywania kroniki, zadanie to zazwyczaj nie jest jeszcze zrealizowane, szczególnie w przypadku pracy przy organizacji Złotu lub na rzecz programu Złotu, nie zwalnia to jednak przystępujących do współzawodnictwa z opisu tego zadania i umieszczenia go w kronice.

Pamiętajcie, że na Zlocie Wasza praca zostanie zweryfikowana.

INFORMACJA DLA DRUŻYNOWEGO:

Należy przed realizacją tego zadania skonsultować się z programowcem Złotu, plastykiem złotu, Komendą Gniazda lub przedstawicielem Wspólnoty na daną Chorągiew.

propozycja programowa wspólnoty drużyn grunwaldzkich

CZĘŚĆ II

„Grunwaldzkie Ekspedycje – wspólna ochrona cudów przyrody i historii”

Część II – DZIEDZICTWO KULTUROWE

Drużyna zdobywająca Tytuł po raz drugi lub kolejny realizuje zadania z propozycji pn. „Grunwaldzkie Ekspedycje” oraz zadanie na rzecz Złotu Grunwaldzkiego ustalone z organizatorami zlotu, bądź przedstawicielem na właściwą Chorągiew. Zadanie na rzecz Złotu powinno być przez drużynę zrealizowane również wtedy, kiedy nie może ona w danym roku dotrzeć na Złot. Informację o wybranym działaniu umieszczamy w Kronice Grunwaldzkiej.

WAŻNE:

Do zdobycia Tytułu konieczne jest uczestnictwo przedstawiciela drużyny (drużynowego lub przybocznego) w Sejmiku Zimowym lub Letnim Wspólnoty.

opis i cele programu

Opis Programu:

Grunwaldzkie Ekspedycje to program edukacyjno-przygodowy, który łączy wartości rycerskie z odkrywaniem i ochroną przyrody oraz dziedzictwa kulturowego. Zuchy i harcerze będą prowadzić ekspedycje, poszukując roślin, zwierząt i historycznych miejsc. Program rozwija umiejętności poprzez praktyczne działania, edukację i współpracę z lokalnymi społecznościami, promując wartości takie jak wierność, męstwo, roztropność, uczciwość i troska o innych. Kładzie duży nacisk na aktywne działania w terenie i zaangażowanie w akcje ekologiczne.

Cele Programu:

- Edukacja ekologiczna: nauka o roślinach, zwierzętach i zasadach ochrony środowiska, w tym stosowanie zasad „Leave No Trace”.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: badanie i dokumentowanie zabytków oraz promowanie ich ochrony.
- Rozwój umiejętności rycerskich: kultywowanie wartości takich jak wierność, męstwo, roztropność, uczciwość i troska o innych.
- Budowanie umiejętności przywódczych i współpracy: rozwijanie zdolności organizacyjnych, komunikacyjnych i zespołowych w kontekście pracy w terenie i działań grupowych.
- Aktywne zaangażowanie w terenie: realizacja ekspedycji, tworzenie dzienników obserwacji i materiałów edukacyjnych.
- Współpraca z lokalnymi społecznościami: partnerstwo z lokalnymi władzami i organizacjami, organizowanie wydarzeń edukacyjnych.
- Promowanie Zrównoważonego Rozwoju: zwiększanie świadomości ekologicznej i historycznej oraz inspirowanie do działań na rzecz ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Propozycja programowa będzie realizowana przez dwa lata.

W pierwszej części **od października 2024 r. do kwietnia 2025 r.** – dziedzictwo naturalne (przyrodnicze).

W drugiej części **od października 2025 r. do kwietnia 2026 r.** – dziedzictwo kulturowe.

Efektom działań jednostek będzie stworzenie dwóch aktywnych map.

W 2025 r. mapy dziedzictwa naturalnego a w 2026 r. mapy dziedzictwa kulturowego.

Dziedzictwo kulturalne to bogactwo, które otrzymujemy i przekazujemy – zarówno te elementy materialne, które można zobaczyć i dotknąć, jak i niematerialne, żyjące w opowieściach, obyczajach, rzemiośle czy gwarze.

UNESCO definiuje dziedzictwo materialne jako zabytki: dzieła architektury, monumentalna sztuka, struktury archeologiczne o wyjątkowej wartości, a w Konwencji z 2003 r. dodaje do tego niematerialne wartości, takie jak praktyki, zwyczaje, wiedza, przekazy, instrumenty i przestrzeń kulturalna.

W Polsce wiele z tych wartości jest chronionych na Krajowej Liście Niematerialnego Dziedzictwa Kulturalnego.

W ramach programu „Grunwaldzkie Ekspedycje” zachęcamy drużyny do odkrywania i dokumentowania zarówno dziedzictwa materialnego, jak i niematerialnego.

- Dziedzictwo materialne: obejmuje obiekty i miejsca, które można zobaczyć, dotknąć i zmierzyć, takie jak zabytki architektury, kurhany, młyny, kapliczki, pomniki, narzędzia czy przedmioty codziennego użytku.
- Dziedzictwo niematerialne: obejmuje m.in. tradycje, zwyczaje, obrzędy, pieśni, tańce, opowieści, dawne przepisy kulinarne, rzemiosła i umiejętności, a także symbole lokalnej tożsamości (np. herb miejscowości).

Twoje zadanie:

Odnajdź dwa skarby dziedzictwa kulturalnego:

- 1 element materialny
- 1 element niematerialny

Co robić:

1. Poszukaj informacji o skarbach. Nie wystarczy zrobić zdjęcia – dowiedz się, skąd pochodzą, kto je stworzył, jakie mają znaczenie dla lokalnej społeczności. Możesz pytać mieszkańców, szukać w książkach, Internecie lub lokalnych archiwach.
2. Przygotuj opis i prezentację. Opisz swoje znaleziska w ciekawy sposób – napisz historię, ciekawostki, opowiedz, co Cię zaskoczyło. Możesz zrobić plakat, film, wystawę, teatrzyk, prezentację multimedialną lub wybrać inną formę, którą mieszkańcy będą mogli zobaczyć i zrozumieć.
3. Dodaj element służby społecznej. Zadbaj o miejsce związane ze skarbem, podziel się wiedzą z innymi, pokaż jak pielęgnować tradycję lub przygotuj miniwarsztat lub akcję edukacyjną.

Uwagi praktyczne:

- Przy dziedzictwie materialnym podaj dokładną lokalizację GPS lub punkt orientacyjny, żeby inni mogli znaleźć skarb.
- Przy dziedzictwie niematerialnym wskaż miejscowość lub region, w którym dana tradycja, zwyczaj czy element kultury występuje, np. Kociewie, Pałuki, Podlasie.
- Wybieraj mniej znane elementy dziedzictwa kulturalnego.
- Szanuj dziedzictwo – nie niszcz zabytków ani tradycji.

Opisy zrealizowanych działań oraz znalezisk należy dołączyć do **Kroniki Grunwaldzkiej**.

Ważnym wsparciem w realizacji zadań są wydarzenia związane z kulturą i dziedzictwem – możesz planować swoje poszukiwania tak, aby zbiegły się z:

- Europejskimi Dniami Dziedzictwa, Nocą Muzeów, Festiwalami Tradycji i Rękodzieła.
- W tych dniach możesz łatwiej zdobyć informacje, uczestniczyć w warsztatach, oglądać zabytki czy prezentacje tradycji i w ten sposób włączyć je w swoje zadania.

POWIĄZANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO Z IDEĄ GRUNWALDU

1. Grunwald jako symbol współpracy i jedności

- Bitwa pod Grunwaldem (1410 r.) to przykład współdziałania różnych grup w imię wspólnego celu.
- Podobnie odkrywanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego wymaga współpracy drużyn, mieszkańców i lokalnych społeczności.
- Zadaniem drużyn jest „obronić pamięć” i „odkrywać skarby” – tak jak rycerze walczyli o wspólną sprawę.

2. Obrzędowość rycerska jako żywa lekcja historii

- Ceremonie pasowania, miniturnieje i tworzenie herbów pozwalają dzieciom poczuć atmosferę średniowiecza i rycerskich ideałów: odwagi, honoru, lojalności.
- Dzięki temu drużyny uczą się historii Grunwaldu poprzez aktywne działanie, a nie tylko teorię.

3. Skarby dziedzictwa jako „małe pola bitwy”

- Każdy element materialny (kapliczka, pomnik, kurhan) i niematerialny (obrzęd, legenda, wianki) to „skarby”, który drużyna odkrywa i dokumentuje.
- To nawiązanie do idei rycerskiego poszukiwania i ochrony wartości – podobnie jak rycerze chronili swoje królestwo i ideały.

4. Wartości uniwersalne: od Grunwaldu do lokalnej tradycji

- Odwaga, współpraca, szacunek dla innych i dla historii – to wartości zarówno bitwy pod Grunwaldem, jak i codziennego dbania o lokalne dziedzictwo kulturowe.
- Program „Grunwaldzkie Ekspedycje” łączy historię z żywą kulturą – uczy młodych ludzi, że pamięć o przeszłości to także troska o dziedzictwo, które przekażą kolejnym pokoleniom.

SKARBY DZIEDZICTWA ZWIĄZANE Z GRUNWALDEM

Rodzaj dziedzictwa	Przykład	Opis / znaczenie	Pomysł na działanie drużyny
Materialne	Pomnik bitwy pod Grunwaldem (Grunwald)	Upamiętnia zwycięstwo w 1410 r., symbol jedności i odwagi rycerzy	Dokumentacja GPS, zdjęcia, miniprezentacja lub plakat drużyny
Materialne	Zamek krzyżacki w Malborku	Średniowieczna warownia, miejsce szkolenia rycerzy, ważny punkt strategiczny	Mini warsztat „Tworzymy mapę zamku”, opowieść o obronie i strategii
Materialne	Zbroje, miecze, proporce w muzeach	Prezentacja wyposażenia rycerskiego z czasów średniowiecza	Rekonstrukcja krótkiego pokazu rycerskiego, tworzenie własnych mini insygniów
Materialne	Rękopisy i kroniki bitwy	Źródła historyczne opisujące przebieg bitwy, strategię i bohaterów	Odczytanie fragmentów, tworzenie krótkiej legendy drużyny
Niematerialne	Obrzędowość rycerska – pasowanie na rycerza	Symboliczne ceremonie uczące odwagi, lojalności i współpracy	Organizacja pasowania drużyny, tworzenie herbów i insygniów
Niematerialne	Legends o bohaterach Grunwaldu	Opowieści o odwadze i honorze rycerzy przekazywane z pokolenia na pokolenie	Miniateatrzyk lub gawęda drużyny, opowieść multimedialna
Niematerialne	Turnieje i gry edukacyjne	Rekonstrukcje bitew, rycerskie zadania zręcznościowe, gry terenowe	Turniej drużynowy z zadaniami rycerskimi, tor przeszkód, poszukiwanie „skarbów”
Niematerialne	Pieśni i hymny historyczne	Utwory opiewające bohaterów bitwy i patriotyzm	Nauka pieśni drużynowej, wspólne śpiewanie podczas ekspedycji
Niematerialne	Kodeksy rycerskie i wartości etyczne	Cnoty rycerskie: odwaga, wierność, uczciwość, lojalność	Dyskusja o współczesnym zastosowaniu cnót w ochronie dziedzictwa kulturowego i lokalnego

Kodeks Rycerski dla ochrony dziedzictwa kulturowego: cnoty rycerskie w nowoczesnym kontekście

Współczesne podejście do ochrony dziedzictwa kulturowego można wzbogacić o zasady cnót rycerskich, które od wieków stanowiły fundament honorowego Kodeksu Rycerskiego. Przeniesienie tych cnót na grunt dziedzictwa kulturowego pozwala na kształtowanie postaw odpowiedzialnych obywateli, którzy będą dbać o nasze zabytki, tradycje i zwyczaje z pełnym zaangażowaniem i szacunkiem.

Kodeks Rycerski z wykorzystaniem ośmiu cnót:

1. Fidelitas (Wierność)

- Ochrona dziedzictwa: wierność wobec lokalnej historii i kultury oznacza stałą troskę o zabytki, miejsca pamięci i tradycje. Będziemy wierni zasadzie zachowania dziedzictwa dla przyszłych pokoleń.

2. Pietas (Pobożność / Szacunek)

- Szacunek dla dziedzictwa: pobożność wyraża się w szacunku dla zabytków, obrzędów, rękodzieła i zwyczajów. Poprzez nasze działania, takie jak dokumentowanie, konserwacja czy udział w lokalnych obrzędach, okazujemy szacunek dla dziedzictwa kulturowego.

3. Virtus (Męstwo)

- Odwaga w ochronie dziedzictwa: męstwo to gotowość do działania w obronie dziedzictwa, np. reagowanie na wandalizm, ochrona miejsc zabytkowych czy edukacja innych w zakresie ich wartości⁴

4. Prudentia (Roztropność)

- Rozważne działania: roztropność w ochronie dziedzictwa polega na podejmowaniu przemyślanych decyzji, które zachowują autentyczność i integralność zabytków oraz szanują tradycje kulturowe.

5. Curiositas (Ciekawość / Dworność)

- Edukacja kulturowa: dworność wobec dziedzictwa przejawia się w ciekawości i chęci poznania historii, technik rzemieślniczych, legend i zwyczajów lokalnych społeczności.

6. Largitas (Hojność)

- Wkład w ochronę dziedzictwa: hojność wyraża się w gotowości do poświęcania czasu, umiejętności i zasobów na działania ochrony dziedzictwa – np. wolontariat w muzeach, prowadzenie warsztatów edukacyjnych, wspieranie lokalnych inicjatyw kulturowych.

7. Honestas (Uczciwość)

- Etyka kulturowa: uczciwość w ochronie dziedzictwa oznacza działanie zgodnie z prawdą historyczną i zasadami ochrony zabytków, bez manipulowania faktami czy niszczenia autentycznych elementów kultury.

8. Honorus (Uznanie innych)

- Współpraca i docenienie: uznanie pracy innych osób i organizacji zajmujących się ochroną dziedzictwa. Będziemy współpracować, doceniać ich wysiłki i wspierać wspólne inicjatywy w zakresie edukacji i ochrony kultury.

Dziedzictwo materialne

„Mały odkrywca kapliczki”

- Przygotujcie się do małej wyprawy do przydrożnej kapliczki lub pomnika.
- Obejrzyjcie je uważnie i dowiedzcie się od dorosłych, dlaczego powstały.
- Zróbcie makietę lub rysunek kapliczki i wklejcie go do „Kroniki Rycerskiej”.

Cnota: Wiara – szacunek dla miejsc pamięci.

Obrzędowość: Przysięga „Rycerzy Strażników Kapliczki”.

„Zuchowy młyn”

- Zbadajcie, jak wyglądał dawny młyn, chata czy spichlerz (możecie zajrzeć do muzeum lub książki).
- Zbudujcie model z klocków, kartonu lub drewna.
- Pokażcie go rodzicom lub innym zuchom, opowiedzcie, do czego służył taki budynek.

Cnota: Roztropność – cierpliwe poznawanie historii.

Obrzędowość: Nadanie budynkowi „rycerskiego herbu”.

Dziedzictwo niematerialne

„Piosenka od babci”

- Spotkajcie się z seniorami i poproście, by nauczyli was dawnej piosenki.
- Zapiszcie słowa w Kronice i narysujcie ilustrację do piosenki.
- Wspólnie odśpiewajcie ją na zbiórce.

Cnota: Dworność – szacunek i uważność wobec starszych.

Obrzędowość: „Przysięga Muzycznych Rycerzy”.

„Zwyczaj w zabawie”

- Dowiedzcie się, w co bawili się wasi dziadkowie na podwórkach.
- Zagrajcie w tę zabawę na zbiórce.
- Narysujcie planszę lub symbole do gry, aby pamiętać ją na przyszłość.

Cnota: Wierność – podtrzymywanie dawnych zwyczajów.

Obrzędowość: „Turniej Rycerskich Zabaw”.

Instrumenty metodyczne

Tropy: Etnografowie/Etnografki, Rycerze, Słowianie/Słowianki, Szlachcice/Szlachcianki, Wikingowie

Sprawności: Kolędnik/Kolędniczka, Bajarz/Bajarka, Przewodnik po... /Przewodniczka po..., Mistrz robótek ręcznych/Mistrzyni robótek ręcznych, Rzeźbiarz/Rzeźbiarka.

Zuch Zaradny: pokazanie zaradności w działaniu i dzielenie się wiedzą

„Strażnicy narzędzi”

- Poproście rodziców lub dziadków o pokazanie dawnych narzędzi.
- Odszukajcie informacje o ich zastosowaniu w wiarygodnych źródłach (muzeum, lokalny historyk).
- Przygotujcie miniwystawę z opisami.

Cnota: Odwaga – odkrywanie i prezentowanie historii.

Obrzędowość: „Rycerska Gwardia Narzędzi”.

„Tajemnice architektury”

- Zorganizujcie wycieczkę do zabytku (np. kościoła, spichlerza).
- Sporządźcie szkic lub plan budowli.
- W Kronice opiszcie jej historię i znaczenie.

Cnota: Roztropność – poznawanie wnikliwie i cierpliwie.

Obrzędowość: „Przysięga Architektów Zamków”.

Dziedzictwo niematerialne

„Śladami herbu”

- Odwiedźcie bibliotekę lub muzeum, by poznać historię herbu miejscowości.
- Przygotujcie plakat z opisem i symboliką.
- Opowiedzcie tę historię młodszemu.

Cnota: Wierność – oddanie lokalnej tradycji.

Obrzędowość: Pasowanie na „Rycerzy Herbu”.

„Wieczór legend”

- Zbierzcie lokalne legendy z książek lub od mieszkańców.
- Opowiedzcie je przy świecach lub ognisku.
- Zapiszcie w Kronice Legend.

Cnota: Uczciwość – wierne przekazywanie historii.

Obrzędowość: „Rycerskie Gawędy Ognia”.

Instrumenty metodyczne

Tropy: CZŁOWIEK: Mistrzowie haceli – stare i nowe gry podwórkowe, BRATERSTWO: Dbanie o więzi międzypokoleniowe, INICJATYWA: Czas Bohaterów

Sprawności: Gawędziarz/Gawędziarka, Aktor/Aktorka, Rzeźbiarz/Rzeźbiarka, Regionalista/Regionalistka, Przewodnik/Przewodniczka, Etnograf/Etnografka, Historyk/Historyczka, Badacz/Badaczka, Kronikarz/Kronikarka

Stopnie: Młodzik/Ochotniczka „Zapamiętałem/am drogę przebytą w mieście i z pamięci wykonałem/am szkic drogi (plan ulic, przez które przechodziłem/am).”

Wywiadowca/Tropicielka „Nauczyłem/am się przygotowywać ulubioną potrawę z rodzinnego przepisu.”

„Ręce rzemiosła”

- Spotkajcie się z lokalnym rzemieślnikiem (np. garncarzem, kowalem).
- Spróbujcie wykonać własną pracę.
- Opiszcie proces i swoje wrażenia w Kronice.

Cnota: Cierpliwość – nauka przez praktykę.

Obrzędowość: Pasowanie na „Rycerzy Rzemiosła”.

„Historia w kamieniu”

- Wybierzcie się na cmentarz lub do miejsca pamięci.
- Zróbcie dokumentację nagrobków, kurhanów lub kapliczek.
- Poznajcie ich historię od lokalnego historyka.

Cnota: Wierność – pamięć o przodkach.

Obrzędowość: „Strażnicy Kamiennej Kroniki”.

Dziedzictwo niematerialne

„Smaki przeszłości”

- Zbierzcie stare przepisy od mieszkańców.
- Przygotujcie potrawę, opiszcie jej historię.
- Zorganizujcie wspólną degustację.

Cnota: Hojność – dzielenie się tradycją.

Obrzędowość: „Rycerska Uczta”.

„Obrzędy i zwyczaje”

- Zbierzcie informacje o dawnym obrzędzie (np. dożynki, Noc Kupały).
- Przygotujcie krótką inscenizację i zaprezentujcie ją innym.
- Opiszcie źródła, z których korzystaliście.

Cnota: Odwaga – odtwarzanie dawnych tradycji publicznie.

Obrzędowość: „Rycerski Obrzęd Pokoleń”.

Instrumenty metodyczne

Tropy: Tropy: CZŁOWIEK: Mistrzowie haceli – stare i nowe gry podwórkowe, BRATERSTWO: Dbanie o więzi międzypokoleniowe, INICJATYWA: Czas Bohaterów

Sprawności: Gawędziarz/Gawędziarka, Aktor/Aktorka, Rzeźbiarz/Rzeźbiarka, Regionalista/Regionalistka, Przewodnik/Przewodniczka, Etnograf/Etnografka, Historyk/Historyczka, Badacz/Badaczka, Kronikarz/Kronikarka

Stopnie: Odkrywca/Pionierka „Przygotowałem/am potrawę tradycyjną dla wybranego regionu Polski (np. proziaki z Podkarpacia, babkę ziemniaczaną z Podlasia)”

Ćwik/Samarytanka „Korzystając z różnych źródeł (np. internetowe mapy, rozkłady jazdy) oraz własnego doświadczenia, opracowałem/am na potrzeby przedsięwzięcia drużyny/zastępu wariant drogi (najkrótsza, najszybsza, najtańsza, najwygodniejsza itd.) dostosowany do potrzeb drużyny/zastępu.”

„Miejsca pamięci”

- Zorganizujecie wyprawę do kapliczki, pomnika czy na cmentarz.
- Udokumentujecie stan miejsca i opiszcie jego historię.
- Posprzątajcie i przygotujcie krótką notkę dla lokalnej społeczności.

Cnota: Roztropność – troska o dziedzictwo.

Obrzędowość: „Rycerze Strażnicy Pamięci”.

„Mapa zabytków”

- Zbierzcie informacje o zabytkach w okolicy (z przewodników, muzeum, od historyków).
- Zróbcie mapę (papierową lub cyfrową) z opisami i zdjęciami.
- Podzielcie się nią w sieci lub w lokalnej bibliotece.

Cnota: Uczciwość – rzetelne przedstawienie faktów.

Obrzędowość: „Kronikarze Krainy”.

Dziedzictwo niematerialne

„Cyfrowe archiwum tradycji”

- Przeprowadźcie wywiady z mieszkańcami o dawnych zwyczajach.
- Zmontujcie film lub podcast.
- Udostępnijcie go lokalnej społeczności.

Cnota: Wierność – zachowanie pamięci o tradycji.

Obrzędowość: „Strażnicy Opowieści”.

„Teatr tradycji”

- Wybierzcie legendę lub obrzęd i przygotujcie scenkę teatralną.
- Zadbajcie o stroje, rekwizyty i wiarygodność źródeł.
- Wystawcie ją dla mieszkańców lub młodszych drużyn.

Cnota: Odwaga – publiczne podjęcie wyzwania.

Obrzędowość: „Rycerska Scena Historii”.

Instrumenty metodyczne

Tropy: Tropy: CZŁOWIEK: Mistrzowie haceli – stare i nowe gry podwórkowe, BRATERSTWO: Dbanie o więzi międzypokoleniowe, INICJATYWA: Czas Bohaterów

Sprawności: Gawędziarz/Gawędziarka, Aktor/Aktorka, Rzeźbiarz/Rzeźbiarka, Regionalista/Regionalistka, Przewodnik/Przewodniczka, Etnograf/Etnografka, Historyk/Historyczka, Badacz/Badaczka, Kronikarz/Kronikarka

Stopnie Harcerz Orli/Harcerka Orla „Poszerzam swoje horyzonty – poznaję kulturę, historię, osiągnięcia nauki, dokonuję oceny i buduję swój obraz świata.”

Harcerz Rzeczpospolitej/Harcerka Rzeczpospolitej „Pogłębam moją wiedzę o kulturze, historii, osiągnięciach naukowych. Mam poczucie współodpowiedzialności za losy mojej rodziny, kraju i świata.”

ZNAK ZAWISZY

REGULAMIN ZNAKU ZAWISZY

„Znak Zawiszy” został ustanowiony przez Radę Naczelną ZHP uchwałą nr 35 z dnia 6 czerwca w 1987 roku.

Zasady zdobywania: „Znak Zawiszy” mogą zdobywać harcerze, harcerze starsi i wędrownicy – członkowie „Drużyn Grunwaldzkich” oraz drużynowi tych drużyn.

„Znak Zawiszy” zdobywa się indywidualnie.

„Znak Zawiszy” otrzymuje harcerz i instruktor, który: świadom swoich słabości, systematycznie doskonali swój charakter, jest sumienny i odpowiedzialny, swoją wiedzę i umiejętności wykorzystuje w życiu, stara się służyć nimi innym ludziom, jest dzielny i prawy, dąży do zgodności własnych słów z osobistym postępowaniem.

Wymagania „Znaku Zawiszy” każdy harcerz i instruktor sam konkretyzuje i konsultuje z drużynowym lub bezpośrednim przełożonym.

„Znak Zawiszy” przyznają rady drużyn przez okres 2 lat od zdobycia „Odznaki Grunwaldzkiej”.

Jeżeli harcerz lub instruktor posiadający „Znak Zawiszy” przyniesie ujmę ZHP, wtedy decyzją rady drużyny może być go pozbawiony.

Linki do materiałów pomocniczych:

[Znak Zawiszy](#).

ODZNAKA „GRUNWALDZKIE ekspedycje”

Regulamin Odznaki

CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Odznaka okolicznościowa jest zdobywana w ramach propozycji programowej Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich pn. „Grunwaldzkie Ekspedycje.”
2. Odznaka zdobywana jest przez jednostki grunwaldzkie w każdym pionie metodycznym. Odznakę mogą zdobywać również Kręgi Instruktorskie.
3. Odznaka składa się z dwóch części.
  - Pierwszą część zdobywa się od 1 października 2024 r. do 5 maja 2025 r.
  - Drugą część zdobywa się od 1 października 2025 r. do 5 maja 2026 r.
4. Aby zdobyć Odznakę, należy zrealizować wszystkie wymagania z propozycji programowej „Grunwaldzkie Ekspedycje” i złożyć w terminie kronikę z realizacji zadań grunwaldzkich.
5. Dopuszcza się zdobywanie odznaki przez drużyny pierwszoroczne. Wykonują one w pierwszej kolejności zadania dla pierwszorocznych, a w drugiej kolejności zadania z propozycji programowej „Grunwaldzkie Ekspedycje”.
6. Aby zdobyć dwie części odznaki jednocześnie (w jednym roku), należy zrealizować zadania z dwóch części propozycji programowej „Grunwaldzkie Ekspedycje” w danym przedziale czasowym w określonym w regulaminie terminie tj. od 1 października 2025 r. do 5 maja 2026 r.
7. Odznakę zamawia się poprzez udostępniony w trakcie Współzawodnictwa Drużyn Grunwaldzkich formularz w terminie do 20 maja danego roku.
8. Odznakę przyznaje Rada Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich.
9. Zdobywanie Odznaki ogłasza się w decyzji Przewodniczącego Wspólnoty Drużyn Grunwaldzkich i potwierdza się umieszczeniem na mundurze znaczka Odznaki.
10. Znaczek Odznaki umieszcza się na prawej kieszeni munduru.
11. Odznaka okolicznościowa „Grunwaldzkie Ekspedycje” ma kształt tarczy i składa się z dwóch części.

Na Odznace znajduje się znak graficzny masztów z chorągwiami rycerstwa walczącego pod Grunwaldem, będącego elementem Pomnika Zwycięstwa Grunwaldzkiego, symbol znacznika i listka oraz pomnika, dwa napisy Wspólnota Drużyn Grunwaldzkich i Grunwaldzkie Ekspedycje oraz rok, w którym ją przyznano.
12. Wzór Odznaki zawiera załącznik do niniejszego regulaminu.
13. Koszt zakupu Odznaki ponosi zdobywający.

WYMAGANIA:

Wymagania określone są w propozycji programowej „Grunwaldzkie Ekspedycje”.

WZÓR ODZNAKI

GRUNWALDZKIE EKSPEDYCJE

2024–2026

WSPÓLNOTA
DRUŻYN
GRUNWALDZKICH

opracowanie: hm. Joanna Lewandowska
korekta: pwd. Aurelia Grejner